

önk jelenti: kán Zilahon című négy- főlős meg- pelte Beregít, eyt is elő- meg Zilah eregi partner- vészno volt, ak megfelel

itány"-ban- erződött tag, főszerepet a másban meg- iánya, de a szint adott hangjával és, hogy fejlö- egyénisége ki adon. A da- sz Manczi ez-

et 2. szám C.

uj szereposz- ival Oetrócy ával. Rendes brozat 10.) i föllépésével helyarakkhl. 11.)

örögi István et 12.) elvárak. Soro-

perette repriz.

llépése. Napi-

nyei

hőlgy. Pén- hiresebb drá- anná-ja kerül idő óta nem ségre bizony- . Az előadás : A cim-ze- nek a színház Priacivallet Marco Co- fogja ját-zani. szinre Poor

og a közön- Budapest szei, Boross A hat tagu Ibolya is A magánszámok másor garan- emlékével fog lnap közölni

verseny a kilenc órai ában az ideit Jean Bo- sor: I G. en IV. Szim- 4. Wagner.

ok

ok az Ferd. No 8. lényi- ucca)

cerin- ant

Szerkesztőse, kiadó hivatal és nyomda: Uj-Kolozsvár, St. Baron utca (Brassai-utca) 10. Telefon: 9-77. Sz. 2. II. 8.

Di. Ramasetter Róbert Budapest

Cenzurat Suciu.

KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ARAK

Romániában	
Egész évre	1150
Félévre	600
Negyedévre	320
Egy hónapra	110
Csehszlovákiában	
Egy hónapra	Ck 40.-
Egyes szám	3.-

1927 szeptember 9 Péntek

Ciuj-Kolozsvár * X évfoiyam * 204 szám

5687 Elul 12

Weizmann nagy replikája az ellenzéki szónokok beszédére

A cionista világszervezet elnöke megindokolta a szervezet hivatalos politikáját. A kongresszus felállva ünnepelte Weizmann

Befejeződött a kongresszus általános vitája

(Bázel, szeptember 8. Az Uj Kelet tudósító-jától.) A bázei kongresszus hetedik ülésén lezárak az általános vitát, ami után Weizmann elnök feszült érdeklődés közepette emelkedett szólásra, hogy válaszoljon az ellenzék támadásaira. A cionista világszervezet elnöke mindenké- előtt reflektál a cionista politikáról a plénum ele terjesztett memorandumra, azután a Miz- rachi és a Poale Cion „kisebb szemrehányásaira“ r-ffátal, végül Grünbaum és Jabotinszky „évröl- evre elhangzott“ beszédeire válaszolt.

Gyors- vagy hosszulegzetü segítéség

— Grünbaum — mondotta Weizmann — egyszerűsithette volna a dolgát, úgy, hogy rá- mutat a bécsi kongresszusi beszédeiről szóló jegyzőkönyvekre.

Stricker: Ugyanezt más beszédekről is lehet állítani!

Weizmann: És ha megmondotta volna, hogy mit ért nagy politikai cselekedet alatt, akkor megmondhatnám neki, vajjon lehetőknek tartom-e ezt a cselekvést, de Grünbaum csak üres nagy szövegeket mondott és nem gondolt arra, hogy nagy politikai cselekvések csak husz, vagy ötven esztendőben egyszer történnek. Kitalálni semmiképen sem lehet őket. Amikor Grünbaum kifejtette, hogy mit tesz meg egy kormány, amikor tényleg segíteni akar, nyilván Orosz- országra célozott, én azonban Anglia hosszuleg- zetu segítéségét nagyobbra becsülöm Szovjet- oroszország gyors kolonizációjánál, melynek nyilvánvalóan politikai céljai vannak. Ha szük- ség van rá, akkor az ilyesmit gyorsan szokták megcsinálni. De viszont innen van az is, hogy míg a szovjetkormány egyfelől a zsidókat ki- telepteti a falvakba, azalatt más zsidó tömegek a siberiai börtönökben szynlödnek.

A kényes és nehéz szerep

— Azt is kérdi Grünbaum, miért fedezem én azt a politikai kurzust, amellyel a legtöbb cionista nincs megelégedve. Ez fölötte kényes ügy, mert a cionista világszervezet vezetőjének szerepe — bárki is álljon az élén — abból fog állani, hogy interpretálja a mandatárius hatá- lommal szemben a cionista kívánságokat és viszont, hogy a mandatárius hatalom kívánsá- gain és üzeneteit a cionista világszervezettel megérttesse. Ez pedig borzasztóan súlyos és kényes szerep. Lehetséges, hogy erre nem va- gyok kvalifikálva, de megengedem magamnak, hogy kételkedjem abban, vajjon a többiek rendelkeznek-e azzal a különös kvalifiká- ció al, ami őket erre a szerepre alkalmassá- tené. Nagyon jól tudom, hogy a Zsidó Nem- zeti Otthon nem azonos a mandatárius hatá- lommal. De jól tudom azt is, hogy javarészen a mi föladatunk úgy irányítani a dolgokat, hogy a mandatárius hatalmat a lehető legmini- málisabb zavarba hozzuk.

A kétféle Jabotinszky

— Ami Jabotinszky beszédét illeti, Jabo- tinszky nagy erőszakot vett magán és ha ez így megy tovább, akkor mindnyájunk számára, talán nekem is nagyon is mérsékeltté válik.

Az ő új felfogásában az egész ügy nem kvali- tativ, hanem kvantitativ különbségre csökkent le. Van egy Jabotinszky itt a kongresszuson, akit mindnyájan nagy örömmel hallgattunk, de voltak Jabotinszkyk, akik a kongresszusi időszak alatt irtak és beszéltek. És a két Ja- botinszky különböző nyelven beszélt.

— Ami a kérdések nagy komplexumát illeti, nevezetesen amely a védővámra, az adózásokra, stb. vonatkozik, ezek nyilvánvalóan rendkívül fontos kérdések, de úgy vélem, hogy ezek a problémák nem tárgyalhatók célravezetően eb- ben a tanácskozásban. Jabotinszky nagyon jól tudja, hogy már régóta követeljük a kormány- tól, hogy a kérdések körül bizonyos változások- kat eszközöljön és azt hiszem, hogy a kormányt csak azzal a szemrehányással lehet illetni, hogy csigalassúságban dolgozik. De másfelől úgy vélem, hogy ha egyszer meg fog alakulni a zsidó állam, akkor ott is lesz közigazgatás és bürokrácia, amelyet én úgy hiszem a szemrehá- nyással fognak illetni, hogy fából való gép, amely nagyon lassan dolgozik. Hogy lehetsé- ges-e általános védővámpolitika Palesztinában, ez elvi kérdés. Sokáig fog tartani, amíg ez a kérdés véglegesen eldönthető lesz. Mert az an- golok ezt a kérdést az egész birodalom szem- pontjai szerint nézik és mi felszólítást kaptunk, hogy e problémáról javaslatot terjesszünk elő. Ez már önmagában nagy politikai haladás és az angol kormánnyal másként nem lehet tárgyalni. Az angolok lassu nép, mi pedig nem vagyunk azok.

A légio nem politikai eszköz

Weizmann ezután összehasonlításokat tett a görög és a palesztinai kolonizáció között és ki- hangsúlyozta, hogy a mai viszonyok mellett a kolonizációt másként nem lehet végrehajtani.

— Jabotinszky, — folytatta Weizmann — azzal vádolja az exekutívét, különösen pedig engemet, hogy megobstruálok a kormánnyal szemben való követeléseinket azzal, hogy egyre csak azt állapítom meg, hogy a politikai viszo- nyok kedvezőek. Valamit korrigálni akarok és meg kell állapítsam, hogy egyetlen olyan be- szédet nem tartottam, amelyben nem mondot- tam volna: „A mandátum ugyan még mindig nem teljesült, még sok követelésünk van. Nem hiszem, hogy a légio egy pillanatig is eszköz volna a politikai helyzet megjavítására.“ Meg vagyunk gyöződve arról, hogy az egész Palesz- tina-politika, a nemzeti otthon politikája Anglia érdekeit is szolgálja, azonban sem Anglia, sem az ország közvéleménye erről nincsen meggyö- ződve. Az angol közvéleménynek igen jelentős részei kételkednek a mi munkánkban.

Weizmann eme állításának alátámasztására rámutat azokra az anticionista lépésekre, ame- lyekre angol képviselők vállalkoztak és rámutat a lordok házának 1922-ben hozott anticionista határozatára, holott a cionizmusnak éppen itt van legjobb védője: lord Balfour.

Anglia sohasem fogja szavát megszegni

— Nem osztom Guedalla ur véleményét sem, hogy Anglia valaha meg fogja szegni sza-

vát. Minél nagyobb egy nemzet, annál kevésbé engedheti meg magának az olyan dolgokkal való játékot, amik szentek mások előtt.

— A cionista vezetőség nem felelős, hogy Palesztinában ma a viszonyok olyan kedvezőt- lenek. Nem vagyunk felelősek azért, hogy Pa- leztinában ennyi és ennyi arab él, nem va- gyunk felelősek, hogy Palesztina kicsiny, nem vagyunk felelősek, hogy Palesztinában a Jordán folyik és nem a Rajna és hogy ott hegyek van- nak és nem völgyek. Nem vagyunk felelősek, hogy kétezer éven át visszatartottak bennünket Palesztina földjétől. Ezek olyan politikai felté- telek, amelyek adva vannak és akik nem akarták elfogadni ezeket az adottságokat, azok Uganda felé mentek. Mi azonban, akik Palesz- tinába mentünk, jól tudjuk, hogy ezekkel a viszonyokkal számolnunk kell. Kemény dolog és én mindig mondtam, hogy Palesztina felé nem lehet eljutni a királyok útján. Senki, Önök vagy én helyettem a munkát el nem fogja végezni, hanem mi magunk kell, hogy teremtsünk jobb viszonyokat.

A Jewish Agency ügye

— Ami a Jewish Agency kérdését illeti, remélem nemsokára megszűnik tengeri kigyóvá dagadni. Soha nem adtuk fel prioritásunkat Palesztinára és a többiek nem is akarták ezt vállalni, mert ha ezt meg akarták volna csele- kedni, akkor a Jewish Agencyre nem is lenne szükség. Nem csatlakozhatom a naiv felfogás- hoz, hogy a nemicionistákkal működünk együtt gazdasági kérdésekben, nem pedig politikaiak- ban. Vajjon nem tudják-e Önök, hogy Palesz- tinában a gazdasági dolgok szorosan összefüg- nek a politikaiakkal?

A dolgok súlyosabb részét vállaltuk magunkra, vándorutra keltünk évről-évre és igyekszünk a front mögötti részekben rendet teremteni. A front első vonalán haladók feladata, hogy bátrak legyenek és harcosan vonuljanak előre.

(Hosszantartó taps, a kongresszus feláll és éneklí a Hatikvát.)

Az ellenzék újabb deklarációi

A nyolcadik ülésen Szokolov az utolsó kongresszusi periódus halottairól tartott nagy- hatású emlékbeszédet. Hosszabban Izrael Zang- wil író és Luigi Luzatti politikust jellemezte. Ezután mint az előbbi kongresszusokon, az ellenzéki csoportok deklarációi következtek.

Szlovejszik a radikálisok deklarációját olvasta fel, amely megindokolja a cionista poli- tika mai kurzusa elleni állásfoglalását. Dr. Lichtheim a revizionisták rövid deklarációját olvasta fel. Ezután Jabotinszky reflektált Weizmann beszédére, majd dr. Artur Ruppín referált a palesztinai újjáépítés alapvető problé- májáról. Az alapokról Ussischkin és dr. Hantke tett jelentést.

Borah szenátor követeli, hogy Francia- országnak ne adjanak amerikai kölcsönt.

Newyorkból jelentik: Borah szenátor, aki ellenzi a francia adóssági egyezményt, levelet intézett Kellogg államtitkárhoz, melyben azt javasolja, hogy az államkormány ne járuljon hozzá ahhoz a százmillió dolláros kölcsönhöz, melyet Francia- ország fel akar venni az amerikai piacon. Hogy milyen hatása lesz Borah szenátor levelének, azt még nem lehet tudni, beavatott helyen azonban úgy tudják, hogy a vashingttoni kor- mány követelni fogja Franciaországtól az adós- sági egyezmény ratifikálását olyan ultimátum- szerű jegyzékben, hogy a határidő lejárása után az amerikai feltételek tárgytalaná válnak és Franciaország részére súlyosabb feltételeket szabnak meg.

H. Berger: Özönviz

(Bemutató a Magyar Színházban)

1

Első premier. S ha már nem eredeti, erdélyi darabbal, hát eredeti fordítással. A fordítás az idevaló, kitűnő Szabó Imre munkája. Erdélyi fordítás tehát — ha nem erdélyi dráma... Némi nyoma, lehetősége volna tehát az erdélyi, vagy kolozsvári eredetibb színházi kulturának. Szabó Imre már a multévi szezonban is szerepelt egy fordított drámával: *A Szomorúságának énekesével*... Sajnos nem sikerült azt a divatot megcsinálnia, hogy az idegen darabokat erdélyi írók fordítsák. Szabó Imre az első és utolsó mohikán ezen a téren... Persze: nem tőle függ, hogy ez így van... Az erdélyi és kolozsvári színház: *gyarmat-színház*. Gyarmata a pestinek, a magyarországinak. Az erdélyi, vagy kolozsvári színház műsora, játéka függvény. Holott egyáltalán nem lenne vakmerőség, ha az erdélyi, vagy kolozsvári színház áttörné némi százaléknyira a gyarmatiság a függés e megszokásait s hozna több nem Pesttől approbált darabot. Fordítatna többet itteni írókkal, — ha már nem ambicionálja egy teljesen eredeti, Pesttől függetlenített műsor kialakítását...

2

Távol áll tőlünk tulbecsülni azt a tényt, hogy a kolozsvári színház eredeti fordítással vezette be bemutatói sorát. De távol áll tőlünk az is, hogy lebecsüljük. Ezért azután sietünk a tényt eredeti értelmére állítani, illetve megjegyezni, hogy az *Özönviz* ugyanugy, mint a *Szomorúságának énekes* (sajno!) ismét csak a gyarmatiság vonalára tartoznak... Szabó Imre kitűnő nyelvismeretét és tiszta magyarságát bizonyára nehezebben érvényesíthette volna a színházzal szemben, ha az évekkel ezelőtt itt járt vilnaisi sikere, az említett két darabbal nem edzik meg a színház bátorságát, a színház (rendezésben!) szinte már stílusa lett másolási hajlandóságait. Nem hisszük, hogy a kolozsvári színháznak a másolás programja volna. Ha pedig véletlen, akkor annál rosszabb...

3

Az *Özönviz* nem naturalista dráma, hanem *szimbolikus-grotesk*. Illúziója, belső értelme foszlik szét, ha színpadi tálalása naturalista, nem pedig a szimbolikus-grotesk műveltséghez tartozó *stilizálás*... Legmegrázóbb jelenetei sivar kutya-komédia, ha a naturalizmus rendezői- és játéki-eszközein túl a találékony stilizálás nem fokozza az illúziót, mely nélkül pedig nincs dráma és nincs tetszés...

4

... Az *Özönviznek* nem meséje van, hanem tartalma... Ez a tartalom annyi, hogy az emberek komiszak... A komisz ember azonban a veszedelem pillanatában megtér... Megjavul... Kitor rajta a szeretet... Társ lesz és barát. Fantaszták, koldusok és elesettek gyámola... Széttéphetetlennek esküdött láncok és szövetségek egybekovácsolója... A veszedelem azonban elmúlik... S marad minden a régi... Folytatódnak tovább a napok és a disznóságok...

Ez a darab.

Tartalmának minden törmeléke, képe, epizódja: *szimbolikus jelzés*, utalás az emberi életnek ebbe az irányba sűrített tragikus és groteszk értelmére. Ez a tartalom korántsem sovány és korántsem ingatag egy elemi értékű benyomás sugalmazására. Illetve: sovány és ingatag és neveléses is lesz, ha a színpadi illúzió boszorkánykonyhája a darab tartalmát nem emeli és hozza ki a hozzá tartozó stilizálás maximális mértékű mesterkedéseivel...

5

A Magyar Színház tegnapi előadásának sem rendezésben, sem játékban nem sikerült az *Özönviz* tartalmához, környezetéhez szükséges illúziót felidézni. Egy pillanatra se hittük, hogy a darab figurái tényleg a halálveszedelem minden emberi vonzalmukat, magatartásukat, lényüket átértékelő, átalakító közelében élnek... A veszedelemnek, a halálnak egyetlen sötét vagy szorongató érzelmét se sugalmazódott a színpadról a nézőtérre... Az éles diapason: a figurák belenövését az *özönviz* apokaliptikus

káprázataiba, illetve innen visszahasonulásukat a kezdet keserű és sivar valóságaiba: a tragikusnak és grotesknek, a nemesnek és nemtelennek e sajátos egybeszővöttségét, mely a színpadi illúzió helyesen növesztett és fokozott arányaiban annyit közölt volna a darabból, ami szövege szerint, *intencionaliter* benne van; hogy ime ilyen és ennyi az ember: — nem éreztünk semmit.

6

Ezért azután a színészek játékát is csak ritka pillanatokban tudtuk igazán értékelni. A darab szellemétől idegen rendezői felfogás az illúzió rovására bontotta meg számtalan eset-

ben a szereplők legsimulább igyekezetét. Leövey, Hoyko, Mester és Selmecey maszkban és mozgásban találó alakítását Tóth Elek és Mihályffy részéről már kevesebb támogatás követte ebben a nemből. A darab naturalista rendezői-diktatúrájában kétségtelen, hogy egyes szereplők, mint pl. Mihályffy — sok elfogadhatót adtak, de korántsem talentumaik legjobb lehetőségeit, korántsem azt, amit a darab igazán megkövetelt. A darab egyetlen női szereplőjét, Marsi Gizit sem placirozta kellőképpen az előadás, mely nem riadt vissza még olyasmitől sem, pl. hogy Kemény Lászlót 42 fokos hőségben felöltöben szerepeltesse.

Gaál Gábor

Közel 23 milliárd lejfel 22 új vasutvonal építését vette tervbe az állam

(Bucuresti-Bukarest, szeptember 8. Az *Uj Kelet* tudósítójától.) Azokkal a tárgyalásokkal párhuzamosan, amelyeket a kormány több irányban folytat a CFR teljes reorganizációjára szolgáló külföldi kölcsön érdekében, az államvasutak vezérigazgatósága hatalmas beruházási programot is készített. A beruházási program legfontosabb fejezete az a tervzet, amelyet a CFR építkezési igazgatósága állított össze a vasuti hálózat kibővítéséről. A tervek szerint

a legközelebbi időben 1589 kilométer hosszúságban fognak különböző vasutvonalakat építeni.

Az építkezési munkálatok elvégzésére körülbelül 22 milliárd 792 millió lej lesz szükséges.

Az építkezésre szükséges összegek előteremtésének arányában a következő erdélyi vonalak építését fogják megkezdeni:

Máramarosziget—Nagybánya—Salgau, 99 kilométer,

Mehadia—Báziás, 95 kilométer,

Szolna—Alsóvisó, 60 kilométer,
Maroshéviz—Piatra-Neamt, 107 kilométer,
Brád—Déva, 30 kilométer,
Vaskóh—Halmagy, 132 kilométer,
Resica—Karansebes, 44 kilométer,
Apahida—Torda, 32 kilométeres hosszúságban
Balotánál 25 kilométeres, Csucsánál 15 kilométeres mellékvonalat, a tulmeredek lejtő megkerülésére.

A régi királyságban és a többi csatolt területen a következő vasutvonalak építését vették tervbe: Floresti—Soroca 43 kilométer, Kisenev—Orhei—Balti 165 kilométer, Ramnic-Vâlcea—Curtea de Arges 40 kilométer, Crasna—Husi—Bucavat 108 kilométer, Cahul—Bolgrad 45 kilométer, Ghirischia de Muresnél 16 kilométeres mellékvonalat, Traianval—Ismail 65 kilométer, Sft. Paul—Daunes 45 kilométer, Caraomer—Balcic 63 kilométer, Caraomer—Silistra 110 kilométer, Bucuresti—Urziceni—Faurai 113 kilométer és Bucuresti—Rosiori de verde—Craiova 200 kilométer hosszúságban.

Sulyos visszaéléseket fedeztek fel a CFR egyes vámirodáinál

A jövőben a vámirodák manipulációiért az állomásfőnököket és raktár-főnököket teszik felelőssé

(Bucuresti-Bukarest, szeptember 8. Az *Uj Kelet* tudósítójától.) Amiről az erdélyi lapok már évek óta napirenden tartanak, a CFR vezérigazgatósága csak a napokban szerzett tudomást, hogy a vasut által koncesszionált vámirodák legtöbb részénél sulyos visszaélések történnek, úgy az állam, mint a közönség rovására. Különösen

a kezelési költség nyugták kibocsátása körül tapasztaltak nagyarányú szabálytalanságokat.

A beérkező panaszok alapján a CFR vezérigazgatósága szigorú vizsgálatot indított meg a bűnösök megállapítására.

A vizsgálat már az első lépésnél megállapította, hogy a vámirodák csak azért követhették el a felfedezett visszaéléseket, mert az ellenőrzés és a felügyelet legteljesebb hiánya mellett működtek. Sem az állomásfőnökök, sem a raktár-főnökök, de

a forgalmi felügyelőségek ellenőrzőszervei sem vizsgálták felül soha a vámirodák tevékenységét.

Éppen ezért, a jelenlegi tarthatatlan helyzet megszüntetése érdekében a CFR elhatározta, hogy a vámirodák pénzügyi manipulációiért és minden működéséért az állomásfőnököket és a raktár-főnököket teszi felelőssé, ugyancsak a forgalmi felügyelőségek ellenőreit, akik nem fogják átvizsgálni rendszeresen a CFR vámirodáinak üzleti tevékenységét.

A legtöbb panasz a vámirodák ellen amiatt merült fel, hogy a leggyafurttabb címeiken számláltak fel különböző költségeket. Kezdve attól, hogy a szükségesnél több bélyeget és rubellát ívet, levelezést és egyéb ilyen tárgyakat számláltak fel,

meghatározhatatlan alapon kalkulálják a maguknak járó jutalékokat.

Az ilyen visszaélések elkerülése érdekében

a CFR vezérigazgatósága elrendelte, hogy a vámnyugták kiállításánál a vámhivatalok pénztárosai az árubevallási deklarációt, a tranzitálási iratokat és a fuvarlevelet vegyék alapul. A jutalékok a vámtarifa alapján kell kiszámítani, figyelembevéve a vámdeklaráció tételeit, amelyekben ki kell mutatni az áru milyenségét, valamint azt, hogy be volt e csomagolva, vagy sem, milyen vámtételek szerint és hogyan lett elvámolva az áru. A jutalékok azon összeg után kell felszámítani, amelyet a vámhivatal pénztára közölt a lerakóállomás vámhivatalával, inkasszáls végett. Semmilyen más költséget felszámítani nem lehet.

Mottó:

**Zongoravétel
bizalom dolga**

Legnagyobb garancia erre az 53 év óta fennálló

Triska I. cég

kitűnő hírneve, mint egyetlen és legnagyobb szaküzlet Erdélyben. — Förster világmárka vezérképviselése. — Zongorák kaphatók hosszabb részletfizetési feltétel mellett is. Cluj, Str. Saguna 14. Telefon-szám 4-19.

Kolozsnek a

Ujra előfor lemondott

(Cluj-Kol tudósítójától.) ventiv intéz területén p tegnap ujab lozsváron. E

hatéves bacillusai esetben mint me

Röviddel gét is elveszt csak artikulá gyermek szü ték az illet társait megfi meket izolál

Mindenes kolozsvári te fordult két e

A gyermek állapotában i remélik, hog komplikációk

A kolozsv legutóbbi ül terjedésével. tanács egész szükséges lép nek megakad városháza ép az egészségüg dr. Juliu Hat azon résztve élén a városn A bizottság e terjedése eset

intézkedni a betegek berendezé

Az érteke lozsvár járvá sértő és még A bizottság rozta, hogy a közeljövőben amely alapját felépítendő n komfort minc kórháznak. M nyéki terület kormányt, ho tározattal isr állami terület kezleten rész Richard hel landó bizotts az egészségüg

A délelőt társa felkeres igazgatót, ak vonatkozólag katársunknak

— Szomo Kolozsvár lak a borzalmas ennek tudom

a rendőrs profilaktik egyáltalán kossága, kiadott t

annak ellené rubb retorzió sal fordulun járvány meg instrumentu sebben örköd a rendőrségi ganatosítani.

Bukarest,

Kolozsváron nem respektálják a rendőrségnek a gyermekjárvány leküzdésére irányuló intézkedéseit

Ujra előfordult egy gyermekparalízis eset Kolozsváron. A livornói kadetfiskola lemondotta romániai látogatását, nehogy növendékei a betegséget megkapják

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 8. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az idejében foganatosított preventív intézkedések ellenére az egész ország területén pusztító borzalmas gyermekhűdés tegnap újabb áldozatot követelt magának Kolozsváron. Egy közismert kolozsvári kereskedő

hat éves kisfiát inficiálták a járvány bacillusai és a gyermek szülői kétségbeesetten konstatálták tegnap délután, mint merevednek meg fokozatosan a kisfiu karjai és lábai.

Röviddel ezután a gyermek beszélőképességét is elvesztette: ajkai hiába nyíltak szólásra, csak artikulálatlan hangok törtek fel torkán. A gyermek szülei természetesen azonnal értesítették az illetékes hatóságokat, a kisfiu játszótársait megfigyelés alá vették és a beteg gyermeket izolálták.

Mindenesetre vigasztaló momentum a kór kolozsvári terjedésében az, hogy az eddig előfordult két eset könnyű lefolyásnak bizonyult.

A gyermekmenhely betege: a kis Sós Anna állapotában is javulás állott be és kezelőorvosai remélik, hogy a beteg állapotában nem fognak komplikációk bekövetkezni.

A kolozsvári városi tanács állandó bizottsága legutóbbi ülésén foglalkozott a gyermekhűdés terjedésével. Az állandó bizottság utasította a tanács egészségügyi bizottságát, tegye meg a szükséges lépéseket a járvány továbbterjedésének megakadályozására. Tegnap este azután a város háza épületében értekezletre ültek össze az egészségügyi bizottság tagjai. Az értekezleten dr. Julián Hatiegan egyetemi tanár elnökölt és azon résztvett dr. Fodor városi főorvossal az élen a városnak minden egészségügyi faktora. A bizottság elhatározta, hogy a járvány továbbterjedése esetére

intézkedni fog abban az irányban, hogy a betegek izolálására egy megfelelően berendezett kórházépületet rekviráljanak.

Az értekezleten ismételt felmerült Kolozsvár járványkórházának hosszú ideje óta kísérő és még mindig megoldatlan problémája. A bizottság beható tanácskozás után elhatározta, hogy az egyetemi klinikák közelében a közeljövőben megkezdje egy pavillon felépítését, amely alapját képezné a város által rövidesen felépítendő modern és a higiénia és a modern komfort minden kellékével berendezett járványkórháznak. Minthogy azonban a klinikák környéki terület állami tulajdon, kérni fogják a kormányt, hogy speciális minisztertanácsi határozattal ismerje el a város tulajdonjogát az állami területen felépítendő kórházra. Az értekezleten résztvett a város képviselőjében Tuffi Richard helyettes polgármester is, aki az állandó bizottság péntek esti ülésén fog referálni az egészségügyi bizottság határozatairól.

A délelőtt folyamán az Uj Kelet munkatársa felkereste Pulca Victor rendőrprefekturái igazgatót, aki a járvány kolozsvári terjedésére vonatkozólag a következőket mondotta munkatársunknak:

— Szomorúan kellett megállapítanom, hogy Kolozsvár lakossága teljes közönnyel viseltetik a borzalmas kór terjedésével szemben. Csakis ennek tudom betudni ugyanis, hogy

a rendőrség által idejekorán kiadott profilaktikus intézkedéseket majdnem egyáltalán nem respektálja a város lakossága, a köztisztaság megőrzésére kiadott utasítások végrehajthatlanok maradtak,

annak ellenére, hogy a visszaélőket a legszigorubb retorziók fenyegetik. Ismételt felhívással fordulunk a város lakosságához, hogy a járvány megakadályozásának egyetlen hatásos instrumentuma, a tisztaság fölött lelkiismeretesebben őrkdjdn, mert különben kénytelen lesz a rendőrség a legszigorubb intézkedéseket foganatosítani.

Bukarest, szeptember 8. A közegészségügyi-

minisztériumban ma délelőtt megbeszélésre ült össze a gyermekjárvány leküzdésére létesített bizottság. Dr. Visoianu, a minisztérium vezetőikára referált a betegség állásáról. Bejelentette, hogy

szeptember 6-án 51 új megbetegedés fordult elő az ország területén, a minisztériumhoz beérkezett hivatalos jelentések szerint.

Ebből Erdélyre mindössze három megbete-

Ujra kölcsönt ajánlottak Kolozsvár városának

A bukaresti Banca Carpatilor egy amerikai pénzcsoport útján 1-6 millió dollár kölcsönt ajánlott Kolozsvárnak

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 8. Az Uj Kelet tudósítójától.) Schultze és Mischnajewszky bizonyára mély rezignációval fogják olvasni a kolozsvári törvényszék fogházában, hogy Kolozsvár városi ismét nagyszabású dollárkölcsön felvételéről folytat tárgyalásokat. Ennek a szegény kincses Kolozsvárnak kétségbeesetten szomorú anyagi helyzetében ugyszólván az egyetlen kiutat képezi egy nagyszabású erővalutájú kölcsön, mert a város készpénzben állna, a város pedig messze elmaradt minden téren és minden szempontból tényleges fejlődésének tempójától. Előbb Mischnajewszky lengette meg a városi tanácsok előtt a dollárok varázsát, azután egy nagyon titokzatos, nagyon rezervált és épen ezért sokat ígérő Mister Ghyll folytatott milliódolláros kölcsönről tárgyalásokat.

Schultze és Mischnajewszky azonban váratlanul közbejött események akadályozták meg a kölcsön tényleges hűfálásában, Mister Ghyll pedig, ez a hívős és zárkózott angol ur épen titokzatosan hallgat, mint mikor az elmúlt év

gedés esik: Szilágy megye Cardanu nevű községben két és Kolozsváron egy megbetegedés fordult elő. A fővárosból 12 új beteget jelentenek.

Érdekes kísérőjelensége a járvány romániai terjedésének, hogy livornói olasz tengerésziskola növendékei lemondották a bukaresti olasz követség útján a tervezett romániai látogatást, azzal az indoklással, hogy a 17-18 éves növendékeket nem akarják kitenni az esetleges megbetegedésnek.

A gyermekparalízis Hátszegen is felütötte fejét.

Mint tudósítónk írja, Parasca városi tisztii főorvos két esetet állapított meg minden kétséget kizárólag. A főorvos azonnal megtette a szükséges óvintézkedéseket és táviratilag tett jelentést a közegészségügyi minisztériumnak.

őszén itt járt. Közben azonban a város pénzügyi helyzete még jobban leromlott, az uccák, ha lehet, még rendezetlenebbek, mint valaha, víz nincs és még sok minden más nincs. A Mihali polgármester vezetése alatt álló városi tanács, amely valóban teljes eréllyel és sok hozzáértéssel vezeti a város ügyeit, most újabb ajánlatot kapott a bukaresti Banca Carpatilor útján egy amerikai pénzcsoporttól, amely hajlandónak mutatkozik nagyszabású dollárkölcsönrel, 1-2 millió dollárral hozzájárulni Kolozsvár talpraállításához.

A városi tanács állandó bizottsága röviddel ezelőtt tartott ülésén foglalkozott az ajánlattal, amelyre vonatkozólag — tekintettel a kölcsönt közvetítő pénzintézet komolyságára — megkezdtek az előzetes tárgyalásokat. A tárgyalások természetesen még a kezdet stádiumában vannak, Tuffi polgármesterhelyettesről nyert információink szerint azonban minden remény meg van arra, hogy a tárgyalásokat sikeresen befejezzék.

Catuneanu professzor lett az antiszemita liga elnöke

Kolozsvárra helyezték át a liga központját

(Bucuresti-Bucarest, szept. 8. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Cuza professzor által megalapozott antiszemita liga ugynevezett nagytanácsának Cuza ellenes tagjait értekezletre hívta össze Focsaniba Sumuleanu Corneliu professzor, a liga elnöke. Ismeretesen a LANC még az Avarescu-parlament életében két frakcióra szakadt, miután az antiszemiták többsége súlyos kifogásokat emelt Cuza professzor labilis és ingadozó antiszemitizmusa ellen. Így alakult meg azután a Codreanu, valamint Sumuleanu és Catuneanu egyetemi tanárok vezetése mellett az ugynevezett statutáris Liga. Azért statutáris, mert hívói azt vallották, hogy Cuzával szemben ők hűek maradtak a LANC eredeti alapszabályaihoz, az antiszemitizmusnak azokban lefektetett doktrínáikhoz.

Cuza emlékezetesen Jesiba összehívta hűveit, amikor is kimondották a szakadók kizárását. Erre a statutáris antiszemiták megállapították, hogy a Cuza-féle gyűlés érvénytelen, mert az alapszabályok értelmében e fajta gyűlést csak az ugynevezett nagytanács hozzájárulásával hívhat egybe az elnök. Minthogy pedig a nagytanács többsége a disszidensekhez tartozik, Sumuleanu professzor Focsaniba ellengyűlést hívott egybe a napokban.

Ez a gyűlés mindenekelőtt is megállapította, hogy Cuza professzor magatartásával és intézkedéseivel kompromittálta az antiszemitizmust. Ennélfogva elhatározták, hogy Cuzát megfosztják az elnöki méltóságtól. Azonnal megejtették a választást is, amelynek eredményeképpen a LANC új elnöke 3 évi időtartamra Catuneanu egyetemi tanár lett, aki a kolozsvári tudományegyetemen a római jog tanára. Az új választásnak megfelelően elhatározták, hogy a LANC székhelyét Bukarestből Kolozsvárra helyezik át, a liga hivatalos lapja pedig az „Infratierea Romaneasca“ nevű kolozsvári egyhavonként megjelenő folyóirat lesz.

A gyűlésen egyébként csaknem az egész antiszemita vezérkar résztvett. Így ott volt Sumuleanu, Zelea Codreanu, Titu Malai professzor Carlan professzor és mások. Feltűnő mindenesetre, hogy Paul Ilescu, a LANC eddigi alelnöke nem vett részt a gyűlésen, amely egyébként határozati javaslatban mondotta ki, hogy Cuza megszegte a LANC-ra tett esküjét és hogy az új vezetőség teljes erővel fog hozzájárulni propagandának irásában és szóban való fejlesztéséhez.

Butor vásárlás bizalom dolga!

Ha jó butort akar venni, ne sajnálja az utat

Tg.-Mureş Marosvásárhelyre és tekintse meg

Székely és Réti

Erdélyrészi Butorgyár Rt. hatalmas raktárait. —

Bösendorfer, Stingl, zongora és pianinó Wirth, Hoffman gyárak képviselője.

Hitelképes egyéneknek kedvező fizetési feltételek

— Életbelépett a német-francia cserekereskedelmi szerződés. Párisból jelentik: A német-francia cserekereskedelmi szerződés tegnap életbelépett. Az „Excelsior“ szerint a megállapodás alapján már is sok üzlet jött létre a német és francia cégek között.

ronal

kilométer,

ter, ter, s hosszúságban esánál 15 kilométerek lejtő meg-

csatolt területe- st vették terve: senev—Orhei—bea—Curtea de i—Bucavat 108 méter, Ghirischeia kvonalat, Traian aul—Daunes 45 méter, Caraomer—Urziceni—Faurei iori de verde—n.

fel

raktár-

delte, hogy a hivatalok pénz- t, a tranzitálási k alapul. A ju- ell kiszámítani, tételeit, ame- tu milyenségét, magolva, vagy és hogyan lett on összeg után nhivatal pénz- amhivatalával, más költséget

z 53 év óta

cég

a és legna- rster világ- Zongorák ttfizetési Saguna 14.

A boldog Bazel városában

Bazel, szeptember eleje.

Adio Balkán! Adio Középeurópa!

A párisi gyors már kifutott veled a bécsi Westbahnhof üvegcsarnoka alól s te mégegyszer végigsimogatód szemekkel a Stefanskirche csipkés tornyát, hogy aztán bucsut mondjál a nagyváros köröngölgőjének és táguló tudódat a Wienerwald friss szellő elé tárjad. A gondjaidat és bajaidat ugye Bécsben hagytad, esetleg betetted fölösleges podgyászaiddal együtt a garderobba, hogy könnyen, mátha nélkül szaladhass neki a svájci hegyeknek. Mire visszafössz ugyanis megkapod őket.

Bámulj ki az ablakon, seperd végig a zöld hegyoldalakat, amelyekről dus folyamban ömlik a völgybe az érett nyári nap aranyosója. És ha kedved tartja, sajnálkozz szegény Ausztrián. „Szegény Ausztria.“ Amerre nézel, a jólét, a tisztaság, a boldogság kacag feléd. Órákosszat vizs a vonat és mindenütt csinos villákat, pompás nyaralókat, gondozott kerteket és parkokat látsz, játszódozó gyermekeket, megelégedett arcokat. Minden talpalatnyi földön ott érzed a kultura fésűjét és kölni vizét. De sok gazdag, győző országot irigyelhetné meg ezt a szegény, legyőzött Ausztriát.

A mosolygó, szelid vidéket rövidesen vad hegyek váltják fel. Salzburgtól kezdve a vonat az Alpések rengetegjébe furja magát és mire Innsbruckba érkezel, annyira megmámorosodsz a vidék vad szépségétől, hogy nem bírsz ellentállni a kísértésnek, otthagyd kényelmes vasuti fülkédet és mint alvó járó csatangolsz az öreg innsbrucki házak között. Szállodai szobát ugysen kapsz, mert minden szoba már hetek óta le van foglalva. Az amerikaiaknak az idén valósággal gyöngéjük Innsbruck. Nyomban megállapíthatod, hogy nincs is rossz izlésűk. Amikor végigmész a város főterén, úgy érzed, csak ki kell nyujtanod a karodat, hogy lekapard a hegyek csucsaról a frissen hullott, szikrázó havat. Mint gyönyörű gyöngyház-nyakék, úgy veszik körül Innsbruckot az örök hóval borított hegyóriások. Szinte a város fölő hajolnak ezek a hegyek s a gleccserek direkt beleérnek a derék innsbrucki polgárok levelestábjába. Egy kis előtréninget veszel a Teufelsberg csekély 2000 méterén, meglepőted kalapotat Hoffer András robusztus szobra előtt, ahonnan szédítő panoráma nyílik a sebes iramu Inn völgyére, aztán mint aki jól végezte dolgát, kissé fáradtan, enyhe szédüléssel a fejedben visszasétálsz az állomáshoz és beszállsz a legközelebbi vonatba, amely a svájci határ felé visz téged.

Közvetlenül Innsbruck után, amikor a vonat hosszabb alagutnak szalad neki, jobb ügyhöz méltó buzgalommal sietsz felhuzni fülkéd ablakait, nehogy megteljen füsttel. Kékszemű utitársnőd jelentősen elmosolyodik. Csak később tudod meg, hogy fölösleges volt buzgalmad, mert Innsbrucktól kezdve már nem gőzmozdony röpíti vonatodat, hanem villamos erő. Nyugodtan kidughatod fejedet, akár menetirányban is, nem kell tartanod tőle, hogy szépporral telik meg a szemed. Ez már a fehér szén hazája, ahol sebes folyók és habzó vizesések szolgálatják századunk mindennapos csodáját: az elektromos energiát. A hosszú vonalon végig minden elektromos erőre van berendezve. A havasi pástor ponyvasátrát is villany világítja.

Észre sem veszed, amikor átsiklasz a svájci határon. Utlevél-, podgyászvizsgálaton egy pillanat alatt túl vagy. Üres formalitás az egész. Vihetsz a táskádon amit akarsz. Nem kutatja senki. Ugyan mit is csempészhetnél ebbe az országba, ahol mindent olyan bőséggel kapsz meg. Ne is hozzálagaddal egyebet, szélesre tárt, szomjas lelkednél. Ha ezenkívül pénzt is hozol, — nem árt. Pénzzel széppé és kellemessé teszed svájci napjaidat. Sok pénzzel még kellemesebbé.

A Waller-tó és zürichi-tó romantikus partjai már esti fényhomályban siklanak el mellettünk, Zürichben most gyulnak ki az ivlámpák ezrei. Lassan készülődni kezdünk és másfél óra múlva kilépünk a bázeli pályaudvar kapuján.

Boldog ország és boldog város. Már a háboru előtt a világ leggazdagabb városa volt Bazel. Akkor több mint négyszáz milliómost számláltak össze ebben az aránylag kicsi (140.000 lakosu) városban. Azóta a helyzet nem rosszabbodott. A világháborura Svájc tudvalevőleg nem fizetett rá. Sőt rossz nyelvek szerint még keresett is rajta. A régi milliómosokhoz újak jöttek, de hogy ma pontosan hányan vannak, nem tudhatni, mert a háboru óta nem rendeztek milliómos-számlálást Bazelben.

Szállodai szobám ajtaján nincsen kulcs. Megreklamálom a szobalánynál. Nem érti a kérdésemet. Minek a kulcs? Egyik szobának sincsen kulcsa, de belülről, ha akarom, elrighizhetem az ajtót. Bár ez is fölösleges, mert hivatlanul senki nem fog zavarni. Az első kellemes impresszió: Svájcban nem zárják be a szállodai szobákat, nem félnék a tolvajoktól. A következő napokon még a következőket figyelhettem meg: A tejes ember, a zöldseges ember, a lapkihordó az ablakpárkányra, vagy ajtó-küszöbre teszi le a tejet, zöldseget és ujságot. Néha órák telnek el, amíg a házbeliek beveszik a letett dolgokat. Ezen idő alatt százán és százán haladnak el a ház előtt, de ugyszólván sohasem fordul elő, hogy valaki hozzányúljon másnak a dolgához.

A forgalmasabb utcákon a postaládák csakhamar megtelnek, úgy, hogy nem lehet több levelet bedobni. Az emberek egyszerűen a postaládára helyezik a leveleket, néha egész halom levél és lap hever a ládák tetején és senkinek sem jut eszébe, hogy elolvassa másnak a levelét, vagy pláne ellopja a bélyeg kedvéért.

Fiatal lányokat látok késő este egyedül járnai az utcán. Felvilágosítanak: itt a lányok, az asszonyok egyedül járnak színházba, moziba, egyedül mennek éjjel haza. Nem szólítja meg őket senki. Nem kell félniük a férfiak moleztálásától. Egészen mások az erkölcsök, mint Kelet- vagy Középeurópában. Svájc nem ismeri a prostitúciót.

Ülök dr. Olsvangerrel a bázeli kaszinó erkélyén. Lent a teremben javában folyik a kongresszus nagy bálja. Arról beszélünk, hogy Keleuropában és a Balkánon milyen mélyre hatolt a lakosság minden rétegébe a politika mérge. Olsvanger egyszerre csak odaszólitja az egyik pincért az asztalhoz.

— Mondja kérem, hogy hívják a svájci köztársaság elnökét?

A pincér először nem érti a kérdést, aztán elvörösödik és azt mondja:

— Nem tudom.

Olsvanger odahív egy másik pincért, aztán egy pincérlányt. A felelet ugyanaz.

Öreg bázeli cionista sétál el az asztalunk előtt. Olsvanger jól ismeri, évekig lakott Bazelben. Tőle is megkérdezi:

— Nem tudja elvtárs ur, hogy hívják a svájci köztársaság elnökét?

Az öregur elgondolkodik:

— Azt hiszem, Mayr-nak.

Olsvanger hangosan felkacag. Mayr csakugyan köztársasági elnök volt, de már hat évvel ezelőtt meghalt.

Svájcban a legtöbb ember nem tudja a köztársasági elnök nevét. Ebben a boldog országban nem politizálnak.

A lapok tele vannak kiadó lakások hirdetései-vel. A háztulajdonosok féltő gondal ügyelnek, nehogy valamivel megbántsák lakójukat, mert Isten ments, ha a lakó megharagszik és kiköltözik, akkor állhat a lakás üresen ki tudja meddig. Látogatásban vagyok egy bázeli családnál. Vendéglátóm a ház tulajdonosa. A bérlő a földszinten lakik. A szomszédságában a gyerekek lármáznak és hancuroznak. A háziasszony ijedten szalad be és csendre inti őket. Szemrehányást teszek neki, mért nem hagyja a gyerekeket kedvtükre játszani.

— De mit gondol, — feleli indignálódva — a lakó lent már lefeküdt (alig volt 9 óra) és nem szereti, ha a feje fölött dobognak.

A lakó itt nagy ur. Talán még nagyobb, mint nálunk a házigazda. Az igaz, hogy a bért (békebeli aranyértékben) meg kell fizetnie, ami viszont nálunk nem mindig van így.

Tegnap délután dr. Adolf Friedemannal, a Keren Hajjeszód nálunk is jólismert delegátusával találkozom.

— Wollen Sie die Stadt mal anschauen — kérdi.

— Ezer örömmel — felelem, mert tudom, hogy Friedemann úgy ismeri egész Svájcot, mint a tenyerét. Eleven Baedeker.

A város háza vörösfestett, évszázados épületénél kezdjük sétánkat. A hatalmas, késői gótstilusban tartott bástyaszerű épület minden köve valóságos műremek. A homályos udvaron áll *Munatius Plaucus* nak, Bazel római alapítójának szobra.

Szük sikátoron keresztül egy dombra vezet az utunk. Amerre csak megyünk, minden ház ablaka

virágokkal van tele. Friedemann magyaráz.

— Bazel város két részből áll: a Rajna balpartján van a tulajdonképeni Basel, jobboldalán Klein-Basel. A balparti város két dombra épült, amelyeken egykor ellenséges várak néztek farkasszemet egymással. Most Bazel két kerületét alkotják: Birsinget és Safrant.

Felérünk az egyik dombtetőre, a Münster-platzra, ahol az egyetem és a bázeli székesegyház áll. Hatalmas, téglavörös épület (a vörös és terracottaszín domináló a svájci építkezésben), amelyet még II-ik Henrik emeltetett. Apró és különböző korokból származó szobrocskák szái díszítik a templomot. Átme gyünk a templom keresztcsarnokán, amely az elmúlt századokban az előkelő bázeli polgárok temetkezési helyéül szolgált. Köbevésett sírok fölött lépkedünk. Minden gránitkockába be van vésvé, hogy ki nyugszik alatta.

A székesegyház mögött széles terasz van, közvetlenül a Rajna fölött, ahonnan pompás kilátás nyílik Bazelre és az egész Rajnavölgyre.

— Látja azt a házsört ott a tulsó parton, — mondja Friedemann — közvetlenül mögötte már Németország van. Ez a hegylánc pedig, amely tőlünk köhajtásnyira emelkedik: a Schwartzwald. De nézzem erre balfelé. Attól a toronytól 500 méternyire már francia terület. A háboru alatt ugyszólván Bazel fölött löttek át a németek Franciaországra.

Lejövünk a templomtérről s a keskeny Totengasse 500 lépcsőjén felmászunk a másik dombra, amelynek tetején a bádeni örgróf hatalmas vára áll. Közvetlenül mellette a Peterskirche egykori temetője, amelynek helyén most park van.

— A protestánsok rendkívül tisztelik a halottakat — magyarázza Friedemann. A temetőket sohasem építik be. Ezen a helyen már évszázadok óta nem temetkeznek, a síroknak már nyoma sincsen, de a protestáns kegyelet nem engedi, hogy épületeket emeljenek a temető helyén. Egész más a katolikusok felfogása a halottakról. Olaszországban például a sírokat már 8—10 év alatt eltávolítják.

Művészettörténeti szempontból talán legérdekesebb része Bazelnek a prédikáló barátok temploma, amelynek kerítésére festette egykor Holbein halhatatlan képsorozatát, a „Haláltánc“-ot. A templom körül szaladó uccát ma is Totentanzgassenak hívják. A kerítésnek ma már nyoma sincs, de a képek egy XVII-ik századból származó másolat révén fenmaradtak, mint a középkori művészet legnagyobb alkotásai.

Sétánk ismét a völgybe vezet és elérkezünk ahhoz az épülethez, amely a mi történelmünk szempontjából a legértékesebb. Nagy aranybetűkkel díszelve a homlokzatán: *Hotel Trois Rois*. A „Három királyok“-szálloda. Itt lakott Herzl, valahányszor Bazelben tartózkodott. A „Trois Rois“ ma is Bazel legelőkelőbb szállodája. Átme gyünk a perzsa szőnyekekkel borított hallon és kilépünk a Rajnára nyíló hosszú erkélyre. Áthajolok az erkély korlátján.

— Ott, ahol Ön most áll — mondja Friedemann — azon a helyen készítette Lilien híres képét a Rajnára néző Herzl-ről. Órák hosszat állott itt, ehhez a korláthoz támaszkodva Herzl és bámulta a Rajna sebes vizét. Itt ezen az erkélyen költötte el mindennapi feketéjét a legszükebb vezérkar: Nordau, Marmorek, Mandelstamm és csekélysegem társaságában. Ez az ablak a fejünk fölött, az ő szobájának ablaka volt. Most Weizmann lakik benne. Ez a kis étkező, itt oldalt, volt a vezetőség bizalmas tanácskozásainak színhelye. Itt szövegezték a bázeli programot is.

Friedemann elérkezényedik.

— Mióta ő meghalt, nem voltam Bazelben. És most, hogy újra itt vagyok, olyan üresnek érzem ezt a várost. Hiányzik ő, az egyetlen király, aki a „Három királyok“-ban lakott. Mert fejedelem volt ő, a megjelenésében, a modorában, a magasztosságában. Bazel Herzl nélkül, — milyen fájdalmas viszontlátás számunkra, akik ismertük Bazel Herzellel.

A felejtethetlen séta véget ért. Öreg bázeli házak között ballagunk vissza panziónkba. Önkéntelenül arra gondolok, milyen boldog ez a nép, amely itt otthon van. Az ösök, a végtelen generációk jóságos szeme néz le az öreg falakról a küzdő, feltörekvő, gyarapodó új generációra. Az ösök szelleme él a kövekben, a meghittség, az összetartás lehellete árad a kedves házakból. És a bázeli polgár, mikor rálép háza küszöbére, tudja, hogy az apja, nagyapja és tizedik őse is itt élt, dolgozott, vágyott, szenvedett és boldogult e falak között.

De mit keresünk mi itt, mi, javithatatlan világ-vándorok?

Marton Ernő

szerint
tegnapi
ták és
vallanak
jelenleg
molyabb
ellenszer

A le
ditvány
ellentéte
miniszter
élesen te
abban a
gol kült
pett, a

— H
a Népsz
a régi é
reit mag

Igy cs
ha Eu
vetése
majda

— T

magából
kellő ny
az aszta

Cham
nak felsz
akarják
amelyet
tudvalev
támadása
maradt G

Genf,
tegnap is
bírósi
antanttal
tatott me
ban pedig
cia és ang
után Soka
berlainnal
nyújtotta
ma délutá

Genf,
magyar de
leszerelési
és lengyel
gyar-romá
rint, a jöv

Genf,
ugyneveze
irányuló
a következ

Bármel
nemzet
ki felad
vítás ke

Ez a lengy

Pierre
zójének
Mme Y

Müoron

boro

„UNIC

A lett külügyminiszter magából kikelve támadta a Népszövetség intézményét

Európa államainak költségvetése ismét a békebeli nivón mozog. A lengyel javaslat tartalma. A lengyel rezolúció nagy izgalmat keltett

Genf, szeptember 8. A Népszövetség rendszerint tulbürokratikus jellegű tanácskozásait a tegnapi napon élénk, sőt élesnek mondható viták és felszólalások tarkították, amelyek arra vallanak, hogy a Népszövetség működése és jelenlegi státusa ellen egyre több és egyre komolyabb aggodalmak, sőt bizonyos mértékig ellenszenvék nyilvánulnak meg.

A lengyel keleti Locarnora vonatkozó indítvánnyal kapcsolatos francia és angol-német ellentétek harcába tegnap Zeelen lett külügyminiszter felszólalása vegyült, amelyben igen élesen támadta a Népszövetség munkáját, éppen abban a pillanatban, amikor Chamberlain angol külügyminiszter a tanácskozó terembe lépett, a következő szavakat kiáltotta feléje:

— Hol van az a hires, tartós béke, melyre a Népszövetség törekszik?! Az egész világon a régi és elavult politika megbukott módszereit magasztalják.

Igy cseppet sem csodálkozhatunk azon, ha Európa államainak katonai költségvetése ismét 1473 millió dollárra rug, majdnem ugyanarra tehát, mint amennyi 1913-ban volt.

— Türelmetlen ez az állapot — kiáltotta magából kikelve Zele — s hogy szavainak kellő nyomtatékot adjon, erősen verdesni kezdte az asztalt.

Chamberlain és Briand ma már aligha fognak felszólalni a Népszövetség ülésén, mert meg akarják várni Stresemann holnapi beszédét, amelyet nagy érdeklődés előz meg. Stresemann tudvaleg a holland delegátus németellenes támadása miatt halasztotta el berlini útját s maradt Genfben.

Genf, szeptember 8. Sokal lengyel delegátus tegnap ismertette Brianddal a lengyel döntőbírói tervezet szövegét, amely után a kisantanttal és a balti államok képviselőivel folytatott megbeszélést. A lengyel javaslat tárgyában pedig a késő este eszmecsere folyt a francia és angol küldöttek között is. A mai ülés után Sokal újra tárgyalta Brianddal és Chamberlainnal, valamint Stresemannal, akiknek átnyújtotta a megszövegezett javaslatot, amelyet ma délután hoznak nyilvánosságra.

Genf, szeptember 8. Apponyi Albert gróf, magyar delegátus elhatározta, hogy résztvesz a leszerelési konferencia vitájában, ha a holland és lengyel javaslat a plénum elé kerül. A magyar-román birtokper ügyét, Chamberlain szerint, a jövő hét elején tűzik napirendre.

Genf, szeptember 8. A lengyel javaslat az ugynevezett támadás elleni paktum létesítésére irányuló szerződéstervezet szövege nagyjában a következő elveket foglalja magában:

Bármely háború megindítása, amely nemzetközi kérdések megoldását tűzi ki feladatául, tilos. Minden nemzetközi vitás kérdés békés eszközökkel intézendő el.

Ez a lengyel rezolúció, amikor nyilvánosságra

került, nagy izgalmat keltett a Népszövetség tagjai és a nagyhatalmak között.

Genf, szeptember 8. Stresemann német külügyminiszter ma Titulescu román külügyminiszter vendége volt, mely alkalommal a magyar-román optások vitás ügye is szóba került.

A párisi közvélemény felemelte szavát a könnyelmű óceánrepülések ellen

Newyork, szeptember 8. Az „Old Glory“ repülőgép eltűnése miatt több gőzös, így a „Transsylvania“ és „Germania“ nevűek bajárták a szerencsétlenség helyét, de a repülőgépek semmi nyomát nem találták. Éppen ezért az a vélemény alakult ki, hogy a repülőgép katasztrófája olyan gyorsan történt, hogy a pilótáknak a mentőkészülékek felszerelésére szükséges 45 másodpernyi idejük sem volt meg. Egyesek állítása szerint a repülőgép utja nem volt kellően előkészítve, amit az is igazol, hogy az S. O. S. jelet is csak egyszer adták le, másodszor már csak az S. T. jelet sikerült leadniok. Ebből is arra lehet következtetni, hogy a katasztrófa rendkívüli gyorsasággal

történt.

Páris, szeptember 8. Talán éppen az „Old Glory“ katasztrófája készítette a párisi aviaticai köröket arra, hogy a közvéleményt a könnyelmű óceánrepülés ellen alarminozzák. Egyes lapok arra vonatkozólag szavaztatják meg olvasóikat, hogy kívánatosnak tartják-e a kedvezőtlen légköri viszonyok között amugyis hasztalan óceánrepüléseket.

Két újabb óceánrepülő-startról is beszámolnak a jelentések. Mint Parkesvilléből jelentik, a „Royal Vindsor“ nevű repülőgép reggel nyolc órakor keleti irányban átrepült a város felett. Egyidejűleg Hamburg Graceból jelentik, hogy Carling elindult az óceánon át London felé.

Jorga professzor meg akarja szervezni pártját Erdélyben

(Bucuresti-Bukarest, szeptember 8. Az Uj Kelet tudósítójától.) Jelentettük annak idején, hogy Jorga professzor új kampányt indított pártjának reorganizációja érdekében. Ennek a kampánynak első etapja Brassó volt, ahol Jorga feltűnésteltető politikai előadást tartott. Beszédének különösen az a része keltett feltűnést, amelyben a kisebbségi kérdéstről szólt és nemcsak teljes jegegyenlőséget kívánt a kisebbségeknek, hanem azt is hangoztatta, hogy a kisebbségeknek helyet kell adni az ország kormányzásában is.

Még brassói előadása előtt néhány héttel Jorga a sajtó képviselőinek adott nyilatkozatában kijelentette, hogy a választások alkalmával elszenvedett vereséget nem tekinti komoly

vereségnek, mivel párthiveinek száma a választások után nem hogy csökkent volna, hanem ellenkezőleg, szaporodott és csak az opportunus pillanatot várja, hogy pártjának ujjaszervezését egy a Regátban, mint Erdélyben megkezdje és azután ujult erővel felvegye a parlamenten kívüli harcot.

A nemzeti demokratapárt, vezére miután a valeni-i népegyetemen befejezte előadását, pénteken este Kolozsvárra jön, hogy pártjának itteni exponenseivel megkezdje az erdélyi szervezési munkálatokat, melyeket szeptember végéig be is akar fejezni.

Előadásainak tisztán politikai jellegük lesz és azoknak során pártpolitikai programját akarja az erdélyi közönséggel megismertetni.

Október 4-én tárgyalja a semmitőszék Salamon Izrael pörének revízióját

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 8. Az Uj Kelet tudósítójától.) Immár hatodik hónapja annak, hogy a kolozsvári VI. hadtest hadbírósa kimondotta a marasztaló verdiktet Salamon Izrael aranyosgyéresi gyáros fölött, akit emlékezetesen azzal vádolt meg a katonai ügyészség, hogy a forradalom zavaros napjaiban egy „cionista“ banda élén állott, amely rabolt és fosztogatott Szilágysomlyó vidékén, sőt több paraszt legyilkolásában is effektív részt vett. A per annak idején nagy port vert fel, az ara-

nyosgyéresi gyáros hosszú ideig a bukaresti és kolozsvári túlzó nacionalista sajtó támadásainak pergőtűzében állott, amely bestiának, fenevadnak és ehhez hasonlónak nevezte Salamon Izraelt. A gyilkosság vádját azonban maga a királyi biztos is elejtette, de a hadbírák bűnösnek találták abban, hogy rablási céllal megalakult bandában résztvett és ezért 5 évi kényszermunkára ítélték el.

Salamon védői óriási erőfeszítéseket tettek, hogy védenek átatlanságát bebizonyítsák és hogy kimutassák azt, miszerint a karhatalmi osztály, amelyben résztvett, éppen a rend fenntartására, és biztosítására alakult meg. Kimutatták azonban azt is, hogy „ha volna is vétke“, ugy két amnesztia-rendelet is felmenti a forradalmi bűnök tetteseit. Az ítélet ezek ellenére is marasztaló volt, minthogy a hadbírószék döntése szerint a védők későn hivatkoztak az amnesztia-rendeletekre. Dr. Fehér Dezső és dr. Dunca, Salamon védői a legfőbb katonai semmitőszékhez felebbezték meg Salamon Izrael ügyét és mint bukaresti tudósítónk jelenti, a legfőbb katonai igazságszolgáltatási fórum október 4-ikére tűzte ki Salamon Izrael nagy port felvert bűnperének felebbeviteli tárgyalását.

A per újratárgyalása alkalmából kérdéssel fordultunk dr. Fehér Dezsőhöz, Salamon egyik védőjéhez, aki kijelentette, bizik abban, hogy Salamon fel fogja menteni a legfőbb katonai semmitőszék, annál is inkább, mert már több farradalmi bűncselekményre vonatkozó ügyben hasonló értelemben döntött a legfőbb katonai igazságszolgáltatási fórum.

A kolozsvári HEINRICH-féle Borax-gyógyszappan a bőrnek fiatalos lágytságot, üdéséget és friss színt kölcsönöz. Finom diskkrét illata meghódította az előkelő világ hölgyeit.

nagyaráz.
a Rajna bal-
sel, jobbpártján
dombra épült,
néztek farkas-
kerületét alkot-
Münster-platzra,
segyház áll. Ha-
és terracottaszin
helyet még II-ik
bőző korokból
ik a templomot.
nokán, amely az
zeli polgárok te-
sett sírok fölött
be van vésvé,
errasz van, köz-
pompás kilátás
gyre.
első parton, —
mögötte már
edig, amely tö-
hwartwald. De
től 500 méter-
ru alatt egy-
metek Francia-
keskeny Toten-
másik dombra,
hatalmas vára
kirche egykori
k van.
sztelik a halot-
temetőket soha-
évszázadok óta
nyoma sincsen,
hogy épülete-
sz más a kato-
országban pél-
eltávolították.
alán legérdeke-
átok temploma,
Holbein halla-
t. A templom
zassenak hiv-
sincs, de a ké-
másolat révén
észtet legnagy-
és elérkezünk
nemlünk szem-
nybetűkkel di-
Rois. A „Há-
erzl, valahány-
Rois“ ma is
fünk a perzsa-
nk a Rajnára
kely korlátján.
ondja Friede-
Lilien híres
k hosszat állott
Herzl és bá-
n az erkélyen
a legszűkebb
ndelstamm és
blák a fejünk
Most Weiz-
itt oldalt, volt
ak színhelye.
Bázelben. És
resnek érzem
király, aki
ert fejedelem
n, a magas-
milyen fájdal-
bertük Bázel
g bázei házak
Önkéntelenül
p, amely itt
rációk jóságos
f, feltörekvő,
zelleme él a
rtás lehellete
polgár, mikor
apja, nagy-
ott, vágyott,
tatatlan világ-
ton Ernő

SELECT-MOZGÓ

Szenzációs premier!

Óriások útja

Pierre Benoit. (Atlantide, Königsmark szerzőjének halhatatlan regénye után). Főszerepben Mme Yanova, Jeanne Helbing, Troubetzkoi herceg.

Műsoron kívül: 27-es „Deutig Woche“ Lindberg fogadtatása Amerikában.

URANIA-MOZGÓ

Harry Piel

közkezdvelt akrobata

Unus

a hegyek királya

nagyszerű filmében.

borotva
borotvaszappan
borotvafelő szij
borotvaecset

UNICUM

„UNICUM“ Kun, Cluj,

önborotváló készülék
önborotváló pengék
acéláruk
felülmulthatatlanok

Calea Victoriei 2. szám

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánorsági újság napilapja.
Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő.
Főszerkesztő: Marton Ernő.
Az Uj Kelet cikkeinek utányomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

A mai naptár

Péntek

5687. Elml. 12.
1927. szept. 9.

— Éles támadás az edinbourghi szakszervezeti kongresszuson a kommunista frakciók ellen. Londonból jelentik: Jelentették, hogy tegnap Edinbourghban megnyílt a szakszervezeti kongresszus, melynek tárgyalásai rendkívül viharos hangulatban kezdődtek meg. Különösen annak a javaslatnál tört ki a vihar, amely azt célozza, hogy a szakszervezetek szorítsák háttérbe azokat a kisebbségi elemeket, akik a kommunistákkal szövődtek. A bányamunkások vezetője, Smith kijelentette, hogy a szakszervezetek nem fogják tűrni a kisebbségi erőszakot, melynek módszere a Moszkvával teljesen azonos és utasításait is onnan kapja. Kimondták, hogy a szakszervezetek utasítást sehonnán nem fogadnak el.

— „Sacco és Vanzetti-tér“ Losoncon. Losonconról jelentik: Losonc város legutóbbi közgyűlésén Herz Sándor dr. kommunista szenátor indítványt terjesztett be, hogy a város főterét, mely a közelmultban a „Wilson-tér“ nevet kapta, Sacco és Vanzetti nevére kereszteljék át. A polgári pártok ellenezték ezt a tervet, azonban Varga Gyula másodbíró napirendre tűzte az indítvány tárgyalását. Hosszú, szenvedélyes vita indult meg, majd névszerűtlen szavazást rendeltek el. Az indítvány mellett szavazott 11 kommunista, ellene pedig 11 polgári párti. Szavazat egyenlőség esetén a törvény sorshuzást rendel el. A sors ezuttal a kommunistáknak kedvezett s Varga másodbíró kihirdette a határozatot, hogy Losonc város képviselőtestületének határozata folytán a város főterét ezentúl Saccó és Vanzetti-térnek fogják nevezni. A kommunistapárti képviselőtestületi tagok örömmel fogadták a határozat kihirdetését. A határozat azonban még sem fog jogerőre emelkedni, mivel a polgári pártiak felekezést jelentettek be, az állami jegyző pedig vétőjogával élt a szabálytalanul benyújtott indítvánnyal meghozott határozat ellen.

— Eljegyzés. Eidlitz Rizus Szászfaluról (Csehszlovákia) és Mendelovits A. Lajos Máramaroszigetről jegyesek.

— Goldenberg Fánika Lupeni és Wizel Dezső Targu-Mures jegyesek.

— Berkovits Sárkát Caransebesről eljegyezte Reismann Sándor Temesvár. (Minden külön értesítés helyett.)

* Erdélyi órák, ékszerész Targu-Mureskikaratait megnézni érdemes.

— Egy becsületes megtaláló 60.000 csehkoronás gyöngnyakéket veit át a pozsonyi rendőrségen, amelyet egy évvel ezelőtt talált Marienbadban. Pozsonyból jelentik: Még tavaly augusztusban történt, hogy a pozsonyi rendőrgazgatóság letétbe helyeztek egy több mint száz szemből álló igazgyöngy nyakéket, amelyet egy pozsonyi származású nagykereskedő Marienbadban talált. A pozsonyi rendőrség a legszelésebb körülményeket indította a hatvanezer cseh koronát érő nyakék tulajdonosának megállapítása iránt, de bár a nyakék pontos leírása, sőt fényképe is az összes külföldi lapokban megjelent, senki sem jelentkezett az értékes ékszerért. Kufler Dezsővel, a becsületes megtalálóval, akkoriban jegyzőkönyvet vettek fel a rendőrségen, kihallgatták az ékszer megtalálására vonatkozólag és közölték vele, amennyiben az ékszer tulajdonosa egy éven belül nem

jelentkezik a pozsonyi rendőrgazgatóságon, úgy a nyakéket átveheti és a tulajdonjog fentartása mellett 32 évig magánál tarthatja. Kufler Dezső már rég elfelejtkezett a nyakékról, amikor néhány nappal ezelőtt értesítést kapott a pozsonyi rendőrgazgatóságtól, hogy a nyakék tulajdonosa egy év leteltével nem jelentkezett s így — a törvény értelmében — a hatvanezerkoronás nyakék őt illeti. Kufler tegnap tényleg meg is jelent a rendőrgazgatóságon és átvette a Marienbadban talált ékszert. Itt figyelmeztették, hogy az ékszer nincs jogja eladni vagy elajándékozni, harmiucét évig köteles mint más tulajdonát kezelni csak harminc-két év után tekintheti az igazgyöngyöket saját tulajdonának.

* A poloni (Csehszlovákia) rabbi Clujra érkezett és Kleinberger Mórál Str. Anton Pan 32 található.

* Nem kell Amerikába, Angliába, Francia- és Németországba menni, mert Kolozsvárt is láthat Box-mérkőzést folyó hó 10 és 11-én esti fél 9 órai kezdettel a Ref. főgimnáziumban. Páholy és földszinti ülések, állóhely és karzat áll rendelkezésére a m. t. közönségnek.

Ideal - Erika írógépraktár
Révész Ernő, -- Targu-Mures
Telefon 12.

— Helyreigazítás. Tegnap számában az Uj Kelet részletesen foglalkozott az a tiltakozási akcióval, amely az erdélyi zsidóság körében indult meg az Unionea Evreilor Románi azon terve ellen, hogy a romániai zsidó hitközségeket a saját fenntartása alatt egyesítsék. A cikk keretében több nyilatkozatot közöltünk, amelyek egyikénél sajnálatos technikai hiba csuszott be, amennyiben dr. Schütz Henrik aradi hitközségi elnök, mint ugyanazon hitközség főnöke szerepelt. Ezt a nyilvánvaló nyomdatechnikai hibát, bár köztudomású, hogy az aradi hitközség főnöke dr. Vágvölgyi Lajos, szükségesnek tartjuk rektifikálni.

— Voronoff professzor a budapesti zoológiai kongresszuson. Budapestről jelentik: A tegnap megnyílt zoológiai kongresszusra ma megérkezett Voronoff professzor, a megfigyelés módszerének feltalálója, aki kijelentette, hogy kutatásairól és eddigi eredményeiről előadást fog tartani, valamint azokat az eredményeket is ismertetni fogja, amelyeket a világ még ezideig nem ismert.

* Fürdő a Nerva Szanatóriumban Cluj, Majális-ucca 12/a nyitva férfiak részére reggel 5-10-ig és d. u. 5-8-ig, nők részére d. e. 10-től d. u. 5-ig. Gyógyfürdők 60 lejtől feljebb. Rendes gőz- és kádfürdő 42 lejtől. Telefon 600.

— Köszönetnyilvánítás. Mindazoknak a barátoknak és ismerősöknek, akik gyászos fájdalmamat részvétükkel egyhiteni igyekeztek, ezen az uton mondok hálás köszönetet.
Özv. Schönberger Manasséné.

מליתים „Safruth“ Cluj
Tatesim

Keresünk

megvételre, esetleg
10-essel becsereülünk
jó karban levő 13-as

gyorsajátót

Cin a kiadóban

Panaszkönyv

Utazás egy állampolgársági bizonyítvány körül

Nagyenyedről kaptuk az alábbi levelet:

Több, mint három hónapja, hogy a kolozsvári városi tanácshoz fordultam, hogy az állampolgársági bizonyítványomat küldjék el, mivel arra nagy szükségem van az u. n. „statut personal“-hoz, amelyet a fekezereti tanítóknak be kell nyújtaniok, az állampolgársági bizonyítvány mellékletében. Kéthónapi várakozás után négy héttel ezelőtt kaptam a városi tanácstól egy levelet, hogy küldjék be 10 lejt bélyeget és 20 lejt kiállítás illetéket. A kívánt 30 lejt okmánybélyegeken még augusztus 2-án elküldtem, de a bizonyítványt mineddig nem kaptam meg.

Jelen soraimmal egyidejűleg ajánlott levélben a városnál is megsürgtettem a dolgot. Ezideig csak levelezésre majdnem 200 lejt költöttem és eredmény még mindig nincsen. (Aláírás)

Szerkesztői üzenetek

B. M. Trezneva. Minthogy iparosnak tekintim magát, Önnek is kell az előt könyveket vezetnie, ha eddig nem volt rendes könyvtétele.

Sch. H. Borgoprund. Kifejezetten nincs megtiltva.

B. T. Alba-Julia. Ha itt lesz, keressen fel bennünket személyesen.

Jakab, Sibiu. Ha csak néhány darabról van szó, amelyek behozatala engedélyezve van, vámentesen hozhatja be. A vám különben sem nagy. A belügyminisztérium által nem engedélyezettéket elkobozzák.

„Cuba“, Oradea, Körös-ucca 17. Nem tudunk Önnek tanácsot adni. Ha kivándorlási szándéka megmásíthatatlan és van elegendő önbizalma, döntsön a saját belátása szerint, hogy hol kezdjen új életet. Kuba nagyon rossz hírű hely, de azok részére, akik nem tudnak boldogulni, minden ország csak csalódást és bajt hoz. Mehet esetleg valamelyik délamerikai államba is, de aranyhegyek ott sem nőnek ki a földből mindenki számára.

S. Schilling. Hunedioara. Kérését áttettük a Zsidó Árvagondozóhoz (Cluj, Str. Paris 36). Tessék azonban közvetlen összeköttetésbe lépni ezzel az intézménnyel.

Tasnádi előfizető. Ábban a községben, ahol van már sónyágyruda, különösen, ha nem nagyobb városról van szó, aligha engedélyeznek egy másikat. Tessék a városi monopóliumigazgatóságnál megpróbálkozni.

I. Lajos, Tg.-Mures. Egyik főiskolán sincs zsidó hallgató.

2203. sz. előfizető. 1. Az Uj Kelet még a nagy ünnepek előtt fog megnagyobbitott terjedelemben megjelenni. 2. A bajnoki szezonban a Haggibbor részben ifjúsági, részben új játékosokkal áll ki. A „nagy ágyuk“ nem jönnek vissza. 3. A Haggibbornak most nincs tréner. 4. Glanczmannék nem tagjai az egyesületnek. Löbl jelenleg katonáskodik.

Dr. M. L. Hoghiz. 1. Levelét illetékes helyre juttattuk. 2. Megfelelő, ismert kezesek mellett bármelyik bank folyósít kölcsönt, így a Joint-érdekeltségű intézetek is.

A. L. Aiud. Panaszát eljuttattuk a Jogvédő Irodához.

Hornyolt

és hódfarkú cserepet

legjutányosabb árban
prompt szállításra ajánl

Kolozsvári Agyag- és Kőipari Rt.
Cluj, Piața Unirii 20

Birdessen az Uj Keletben

Mélyen leszállított áron **fest** tisztít, egyben ruháját molymentesíti **Cink Cluj**

A p

(Cluj-

tudósító,
talanszo
ismert a
az orsz
alkalmaz
vámrend
érzékeny
tenként
riumhoz
eddig u
esetek a
megfelel
kat, ho
a vámel
intézked
hivatalo

Az a
emberek
készült

amelyek
szemüveg
szentul a
kezdése

A b
öntött

szentul
elvámoln

A gy
zésére h
nek val
konkrét
sági kör
Nemzeti
miatt a f
lyezni üz
ma már
jobb piac
ronyipar
üzemeit
ez a körü
vasipari t
hez a R
is hozzáj
támogatás
amelyet v
tani, a ro
rithatni a

A Fr
megkapt
A szeptem
Oficia. a
szerint a
gyár meg
irt kedvez
Osztrák
lomkartell
böl jelent
bizottsági
mokrata k
az osztrák
kartell ell
sára emelu
ügyminisz
nem kapta
vegét, am
ha az nem
litikáját, v
talános ga
Ottó erre

A Fr

megkapt
A szeptem
Oficia. a
szerint a
gyár meg
irt kedvez

Osztrák

lomkartell
böl jelent
bizottsági
mokrata k
az osztrák
kartell ell
sára emelu
ügyminisz
nem kapta
vegét, am
ha az nem
litikáját, v
talános ga
Ottó erre

Ko

Cluj, P
Saját t
dán, Al
rékpénz
régenbe

Közgazdaság

A pénzügyminisztérium újabb rendelkezései az egységes vám eljárásról

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 8. Az Uj Kelet tudósítójától.) Konkrét panaszok alapján számtalanszor szövé tette az Uj Kelet azt a közismert anomáliát, hogy ahány vámhivatala van az országnak, annyiféleképen magyarázza és alkalmazza a vámtarifát és a vele kapcsolatos vámrendelkezéseket. Ebből a fonák helyzetből érzékeny károk érik a kereskedőket, akik esetenként panasszal fordultak a pénzügyminisztériumhoz, de egységes akció ezen a téren mind-éddig nem indult meg. A tudomására hozott esetek alapján a pénzügyminisztérium időnként megfelelő instrukciókkal látja el a vámhivatalokat, hogy az ország területén egységes legyen a vám eljárás. Újabbán a kormány a következő intézkedéseket közölte korrelektileg a vámhivatalokkal:

Az automobilozók, repülők és más sportemberek által használatos, közönséges anyagból készült

szemüvegek,

amelyek belső szélén selyemzsinór van, hogy a szemüveg fel ne dörzsölje az ember arcát, ezentúl a vámtarifa 1590. számú tételének a) bekezdése alapján vámolandók el.

A bronzból, vörösrézéből, vagy sárgarézéből öntött

emlékérmeket

ezentúl a vámtarifa 1520. tétele alapján kell elvámolni, vagyis 100 kilónak a vámjá 22,500 lej.

A gyéresi Sodronyipar Rt. kezdeményezésére hatalmas vasipari üzemet létesítenek valamelyik dunai kikötőben. Egyre konkrétabb formában tartja magát közgazdasági körökben az a hír, hogy a koncesszionált Nemzeti Földgaztársaság szénivés árpolitikája miatt a földgazvidék iparteleppei el akarják helyezni üzemüket az ország olyan részébe, ahol ma már olcsóbb, bármilyen fűtőanyag mellett jobb piacuk is volna. Az aranyosgyéresi Sodronyipar Rt., a drótygyár kivételével, összes üzemait áttelepíti a dunai kikötők vidékére és ez a körülmény vetette fel egy hatalmas új vasipari üzem létesítésének eszméjét. A tervhez a Resica és Titán-Nadrág-Kaláni Vasművek is hozzájárultak. Az állami és a külföldi tőke támogatása nélkül tervezett új üzem révén, amelyet valószínűleg Brailában fognak felállítani, a romániai vasipar teljesen ki fogja szorítani a külföldi konkurenciát a piacról.

A Franck Henrik Fiai pótkávégyár megkapta az iparpártolási kedvezményt. A szeptember 7-én kelt 198. számú „Monitorul Oñia.” által közölt minisztériumi határozat szerint a Franck Henrik Fiai brassói pótkávégyár megkapta az iparpártolási törvényben előírt kedvezményeket.

Osztrák-magyar-jugoszláv-román malmokkartellit tervez a bécsi kormány. Bécsből jelentik: Az új osztrák vámtörvényjavaslat bizottsági tárgyalásán Bauer Ottó szociáldemokrata képviselő hatalmas támadást intézett az osztrák és magyar malmok között létrejött kartell ellen, amely a fogyasztóközönség rovására emeli fogja a lisztárakat. Kienböck pénzügyminiszter bejelentette, hogy a kormány még nem kapta meg a kartelljavaslat végleges szövegét, amelyhez csak akkor fog hozzájárulni, ha az nem keresztezi a kormány gazdasági politikáját, vagyis az osztrák malmipar és az általános gazdasági helyzet felleaditását. Bauer Ottó erre egyenesen megvádolta a kormányt,

A műselyem-hulladék (kóc).

minthogy nem szerepel a tarifában, az 542. tétel alá tartozó cellulozéból készült műgyapju szerint vámolandó el, minthogy a szakértő bizottság ezzel a cikkel asszimilálta. A kilónkénti vám tehát 3000 lej.

Gyapjuszövetek, vagy gyapjuval kevert más textilárak,

amelyek műnyomás útján damaszt, vagy brokátszerűek, egyszerű szövöttárukként vámolandók el, minőség szerint, minthogy a vámtarifa 168. tétele alá csakis az olyan szövetek tartoznak, amelyeknél a minta virág, csokor- és gillanddiszítések a vetütiék és láncfonalak változása alapján jönnek létre.

Külön rendeletet küldött szét a vámhivataloknak a pénzügyminisztérium az UGIR azon panaszára alapján, hogy egyes vámhivatalok

a takarmányliszt

név alatt ismert jobbminőségű korpa után a tarif unitar 332. tételének alkalmazásával forgalmi adót vetnek ki a buzaliszt középarányosa alapján. Tekintettel arra, hogy a takarmányliszt akár importálják, akár exportálják, nem vonható a hivatkozott vámtétel alá, a pénzügyminisztérium közölte a vámhivatalokkal, hogy a takarmánycélokra használatos korpa a 331. tétel alá tartozik és ilyenformán mentesítve van a forgalmi adó alól.

mint a kartell kezdeményezőjét, sőt tudomása szerint az osztrák kormány bizonyos pénzbeli rekompenzációt ígért úgy a magyar, mint a román és jugoszláv malmoknak arra az esetre, ha csatlakozni fognak a kartellmozgalomhoz, amellyel kapcsolatban a kormány azt reméli, hogy nem fogja a lisztárak jelentősebb emelkedését maga után vonni.

Tőzsde

Szeptember 8.

Ünnep miatt ma szünetelt a devizaforgalom

Templomi ülőhelyek

eladása és bérbeadása:

A nagytemplom

jobb oldalán levő 43. számú (gitter ülés, birchat Kahanim)

*

A Poale Czedek

első sorában a 10. sz. alatti ülés (Mizrachi ülés). A női ülés száma 8.

*

A Schasz Chevra

templomban a középső bejáratnál fekvő 42. számú gitter ülés.

A Szeferd templomban több ülés.

Érdeklődni a kiadóban

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank Rt.

Cluj, Piata Unirii 7. szám. — **Fiókjai:** Dés, Dicsőszentmárton, Gyulafehérvár és Marosvásárhelyen. **Saját tőkéi 77 millió lej.** — **Affiliált intézetei:** Tordaaranyos-Vármegyei Takarékpénztár r.-t. Tordán, Alsófehérvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár r.-t. Nagyenyed, Udvarhelymegyei Takarékpénztár r.-t. Székelyudvarhelyen és Sz.-Kereszturon, Szászregényvidéki Takarékpénztár és Hitel r.-t. Szászregényben és népbank r.-t. B.-hunyadon. **Minden bankügyletet legelőnyösebben végez.** Engedélyezett devizahely. Áruraktárai a vasut mellett.

Róth

cipésznél Szép-u. 2. sz. alatt készülnek a legújabb divatu cipők különleges ségek

3 könyv:

Dr. Philipp Paneth

érdekes, vonzó könyve a néhai nagy erdélyi országos fő rabbi: **Mareh Jecheskel** életéről és családjának elágazásáról a mai napokig. Egyben felöleli az egykorú erdélyi zsidóság történelmét,

Rabbenu Jecheskel

Ára füzve 175 lei, kötve 225 lei.

Leopold Hichler:

Der Sohn

des Moses Mautner

Regényes történet a bécsi zsidók életéből.

Ára füzve 135 lei, kötve 185 lei.

Hai vany Lajos:

Urak és Emberek

(Két kötetben.) Regény a 18-19. század magyar zsidójának életéből. — Ára 510 lei.

Kaphatók az Uj Kelet könyvosztályában

A FIATALSÁG SZÉPSÉGÉT és ÜDESEGÉT

FOKOZNI ÉS MEGŐRIZNI KIZÁRÓLAG A FELÜLMÚRHATATLAN

PERLE DE PARIS

JOCKEY CLUB

FLEUR D'ELITE

ETOILE DE FRANCE

LADY

EAU DE COLOGNE ÉS ILLATSZER

MASZNÁLATA UTÁN LEHET

Kölcsönt

legolcsóbban, legelőnyösebben nyujt Granaria, Oradea

APROHIRDETEK

Egyszeri közlésnél egy szó 5 lej, vastagabb betűvel 10 lej. Legkisebb apróhirdetés 50 lej. Alláskeresőknek 30% kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő. Jelzés levelet csak úgy továbbítunk ha portobélyeg mellékelve van. Eljegyzési hírek díja 250 lej, előfizetőknek 150 lej.

Villában szép butorozott szoba elő- és fürdőszobával, pár óra kiadó. Cim a kiadóban. 3118

Értesítés! A tisztelt közönség tudomására hozom, hogy Máramaroszigeten Bogdan Veda (Rakóczy)-ut 24-a, „Transylvania“ nevű ortodox שול עתמרת nyitottam. Esküvőket elvállalok, valamint abonenseket is fel fogadok. Elsőrendű, izletes és tiszta konyha. Olcsó árak! Utazóknak 10% kedvezmény. Adler Pincász.

Dobozokat, postai és vasuti **ládákat** méretszerint, rendelésre szállít.

Lemnos
ládagyár
Cluj, Calea Motilor 23.
Telefon 194 és 645.

Ha Máramaroszigetre jön, okvetlen keresse fel Jurovits Lázár (Str. Dorobantilor) ort. שול עתמרת. Kitűnő konyha. Jutányos árak.

Barzel
fierarie
vasüzlet

Cluj-Kolozsvár
P. M. Viteaz 13.

Telefon
10-43

Máramaroszigeten Wiesel Samu ort. שול עתמרת bogegájában szerezheti be legolcsóbban huskülönlegességeit.

Sarokház hely a pillangótelepen eladó. Értekezni a Kadima nyomdában, Str. Baron L. Pop 10.

Veszek érett vagy friss **trágyát.**
Cim a kiadóban.

Biztos existencia. Garanciaképes, megbízható megyei központi főbizományosokat keresek kintinben bevált, füzetes regénysorozat terjesztéséhez. Biztos havi jövedelem 15-20.000 lei. Ajánlatok Polonyi Albert kiadóhoz, Cluj, küldendők.

Eladó egy kétszemélyes rézdiszítéses asztal, rugalmas ágybetéttel, jutányos áron. Főter 13., kárpitosnál.

Makkay

fémárugyár áthelyezte üzemét Malom-u.16.alól
Zsák-ucca
1. szám alá

Nemcsak a

kereskedőknek,

hanem az

iparosoknak

gyárosoknak

is fontos a

Vámtarifa

ismerete, mert ennek alapján kell kiállítani a luxus- és forgalmi-adó bevallási nyilatkozatokat.

A Dr. Bereczky-féle

Vámtarifa

pontosan és áttekinthetően közli az erre vonatkozó törvényt,

ára 350 lei

Kapható Clujon az Uj Kelet könyvostályában. — Máramaroszigeten: Fried Miksa, Str. Sincai No 36. — Oradea-maren Blum Zsigmond, Str. Vlaicu 51.

Iskolák és szülők

figyelmébe!

Ujból kapható a legjobb képes héber Abc — a

Ara 50 Lej

Kapható az Uj Kelet könyvostályában.

Magyar nyelven

újonnan megjelent könyvek

Apponyi Albert: Emlékirataim	707
Dormándy: Sólomudár	183
Erdős Renée: Borsó hercegnő	108
Csehov: Kisértetes éjjel	115
— A vizsgálóbíró	144
Fodor László: Márciusi éjszaka	102
Galsworthy: Testvériség	115
Gyakorlati gazdalexikon, 2 kötet, yá-szonkötésben	1632
Jókai Mór: Köszívű ember tiai (I-II)	544
— Névtelen vár (I-II)	408
Karinthy Frigyes: Notes	72
— Színház	225
Herman Keyserling: Könyv a házasságról	680
Kropotkin: Kölcsonös segítség	201
Jack London: Az óceán meséi	115
Molnár Géza: A kerékpározás könyve	136
Orczy Emma: Megfizetek	180
Pálffy Gyulácsai Irén: Fekete völegények (I-III)	360
Szép Ernő: Valentine	144
— Verőfény	144
Szomorj Dezső: Levelek egy barátóhoz	224

Német nyelvű újdonságok

(Kötve)

Stefan Zweig: Verwirrung der Gefühle	300
A. Schnitzler: Spiel im Morgengrau	220
R. Filip Müller: Der unbekante Tolstoj	380
Wassermann: Der Aufruhr	220
Galsworthy: Der silberne Löffel	270
H. Hesse: Der Steppenwolf	300
R. Filip Müller: Lenin und Gandhi	520
Geist und Gesichte des Bolszewismus	1280

Kaphatók:

az UJ KELET könyvostályában

SZÍNHÁZ - MŰVESZET

MAGYAR SZÍNHÁZ

Heti műsor

Péntek: Monna Vanna (Uj betanulással, új szereposztással, Táray Ferenc vendégjátékával. Oetrócy Alice szerződött tag bemutatkozásával. Rendes helyárak. Napibérlet 3 szám. Sorozat 10.)
Szombat: Makrancos hölgy (Poor Lili föllépésével, Táray vendégjátékával. — Rendes helyárakkal, Napibérlet 3. szám A. Sorozatszám 11.)
Vasárnap fél 3-kor: A csikós (Szentgyörgyi István föllépésével. Olcsó helyárak. Sorozat 12.)
Vasárnap 6-kor: Az özönvíz (Rendes helyárak. Sorozat 13.)
Vasárnap este fél 9-kor: Bob herceg (Operette repriz, Napibérlet 3. sz. B Sorozat 14.)
Hétfő: Csárdáskirálynő (Kosáry bucsuföllépése. Napibérlet 2. -z. A. Sorozat 6.)

Zsidó

házban zsidó

zene!

A zsidó zeneirodalom gyöngyei olcsó áron.

Zongorára:

Engel: Volksweisenkranz (Zsidó népmelodiák könyv)	45
Aisberg: Hebräische Rhasodie	160
Engel: 5 Klavierstücke	106
Achron: Simphonische Variationen und Sonata	175
Milner: Baim Rebné (Ein Fantasiestück über Volksmelodie	72
Rosowski: Poem (Haladóknak)	80

Hegedü — zongorára:

Lwow: Volochl	45
Zeitlin—Achron: Eli Zion (II. kiadás)	45
Achron: Hebräischer Tanz	120
Saminsky: Kleine Rhapsodie über zwei jüd. Volksthemen	80
Weinberg: Romanze	88
Rosowski: An der Wiege	72
Achron: Märchen	42
Gniessin: Nigun	35
Achron: Hebräische Melodie	88
— Hebräisches Wiegenlied	45
— Eine Taurimprovisation über ein hebr. Volkslied	80
Engel: Freilachs (Tanz)	45
— „Chabad“ Melodie	40

Stutschewsky: Meditation Hebraique

(Cello—zongora) 75

Rosovsky: Tanz (Zongora, hegedü, cello).... 155

Gniessin: Variationen (Vonósnegyes) ..... 132 |

Alman—Bialik: Ayeich (Hegedü, zongora, ének) 68

Prima tűzifát

legjutányosabban házhoz szállít FISCHER fatelep, Cluj, Piata Gării No 2.

Telefon 1300

Telefon 1300